

Коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги қонун, қоида, тартиб, сиёсат, талаб ва бошқалар

1. 2017 йил 3 январда ЎРҚ-419-сон билан Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Қонуни қабул қилинди.

2. Ушбу Қонуннинг мақсади коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборатдир.

3. Коррупцияга қарши курашиш бўйича фаолиятни амалга оширувчи давлат органлари: Ўзбекистон Республикаси Коррупцияга қарши курашиш агентлиги;
Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси;
Ўзбекистон Республикаси Давлат хавфсизлик хизмати;
Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги;
Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги;
Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти.

Коррупцияга қарши курашиш бўйича фаолиятни қонунчиликка мувофиқ бошқа давлат органлари ҳам амалга оширади.

4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 29 июнда ПҚ-4761-сонли Қарори билан Ўзбекистон Республикаси Коррупцияга қарши курашиш агентлиги ташкил этилди.

5. 2024 йил 5 июнда ЎРҚ-931-сон билан Ўзбекистон Республикасининг “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонуни қабул қилинди.

6. Ушбу Қонуннинг мақсади манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солишдан иборатдир.

7. “Ўзбек геология қидирув” АЖДа 2021 йил Коррупцияга қарши ички назорат бўлими фаолияти йўлга қўйилди.

8. “Ўзбек геология қидирув” АЖнинг Коррупцияга қарши ички меъёрий ҳужжатлари:

- АЖнинг “Коррупцияга қарши курашиш Сиёсати”;
- АЖнинг “Манфаатлар тўқнашувини бошқариш тўғрисидаги НИЗОМ”и;
- АЖнинг “Коррупциявий хавф-хатарларни аниқлаш ва баҳолаш УСЛУБИЁТИ”
- АЖнинг “Манфаатлар тўқнашувини бошқариш Сиёсати”
- АЖнинг “Ахлоқ кодекси”
- АЖнинг “Қоидабузарликлар ҳақида хабардор қилиш Сиёсати”
- АЖнинг “Коррупциявий хатти-ҳаракатлари ва Ахлоқ кодекси қоидаларини бузиш ҳолатлари устидан хизмат текширувлари ўтказиш бўйича РЕГЛАМЕНТИ”
- АЖнинг “Ишга қабул қилинаётган номзодларни текшириш бўйича ЙЎРИҚНОМА”

9. коррупция — шахснинг ўз мансаб ёки хизмат мавқеидан шахсий манфаатларини ёхуд ўзга шахсларнинг манфаатларини кўзлаб моддий ёки номоддий наф олиш мақсадида қонунга хилоф равишда фойдаланиши, худди шунингдек бундай нафни қонунга хилоф равишда тақдим этиш.

коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик — коррупция аломатларига эга бўлган, содир этилганлиги учун қонунчиликда жавобгарлик назарда тутилган қилмиш.

манфаатлар тўқнашуви — шахснинг шахсий (бевосита ёки билвосита) манфаатдорлиги унинг ўз лавозим ёки хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажаришига таъсир кўрсатаётган ёхуд таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳамда шахсий манфаатдорлик билан фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ёки давлатнинг ҳуқуқлари, қонуний манфаатлари ўртасида қарама-қаршилик юзага келаётган (мавжуд

манфаатлар тўқнашуви) ёки юзага келиши мумкин бўлган (эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви) вазият.

яқин қариндошлар-ота-оналар, ака-укалар, опа-сингиллар, ўғиллар, қизлар, эр-хотинлар, шунингдек эр-хотинларнинг ота-оналари, ака-укалари, опа-сингиллари ва фарзандлари.

Алоқадор шахслар - АЖ ходими билан тижорат АЖларининг устав капиталида иштирок этадиган шахслар, акциялари Республика фонд биржасида оммавий муомалада бўлган акциядорлик жамиятларининг беш фоизидан кам бўлган миқдордаги акцияга эга эканлиги бундан мустасно.

10. Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳолатлари тўғрисида хабардор қилиш учун имконини беришга мўлжалланган АЖнинг ишончли каналлари.

- Ишонч телефон орқали - 95-505-99-00;
- электрон почта орқали - anticor@uzgeo.uz;
- расмий веб-сайти орқали - <https://www.uzgeo.uz/interactive-services/virtual-reception>;
- Телеграм бот орқали - @ichkinazoratbot;
- Коррупцияга қарши ички назорат бўлимига (тел.: 55-503-14-63, ички: 7024);
- почта орқали – 100164, Тошкент шаҳри, М.Улуғбек тумани, Олимлар кўчаси, 49-уй;
- бевосита АЖ бошқарув раисига;
- АЖнинг Ахлоқ комиссияси раисига.

11. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2024 йил 14 ноябрдаги 758-сон Қарори 3-илоvasи билан Меҳнат Кодексининг 121-моддасига мувофиқ қариндошларнинг бирга ишлашларини чеклаш тўғрисидаги қоидалардан истисноларга йўл қўйилиши мумкин бўлган давлат ташкилотлари ходимларининг рўйхати тасдиқланди.

12. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2024 йил 14 ноябрдаги 758-сон Қарорнинг 3-илоvasи 11-бандига кўра Дала геология (экспедициялари, участкалари ва бошқа) ташкилотлари ходимлари бирга ишлашлари чекланмайди.

13. Ҳар йил Коррупцияга қарши ички назорат бўлими ва таркибий бўлинмалардаги масъуллар томонидан барча ишчи, раҳбар ходимлар коррупцияга қарши ўқитилиши лозим.

14. Лоббизм бу-(инглиз. лоббй – кулуар, коридор) норасмий шахсларнинг ўзаро учрашиб, расмий қарорлар устунлик қабул қилишдаги сиёсий таъсирнинг ўзига хос тури.

15. Фаворитизм бу-ҳимоя остидаги айрим ходимларни яқин олиш ва қўллаб-қувватлаш.

16. Кронизм бу-(инглиз. ҳамфикр, таниш-билишчилик, гуруҳбозлик) Лавозимларни таниш-билишчилик асосида дўстларга бериш.

17. Непотизм бу-(лот. непос жиян) Этник принциплар асосида давлат тузилмаларида ёки бошқа тузилмаларда тор гуруҳчилик манфаатлари билан иш кўриш.

18. Коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги ИСО 37001:2016 Халқаро стандарт бу- ташкилотда коррупцияга қарши курашнинг самарали тизимини яратишнинг халқаро усуллари ўзида жамлаган, коррупцияга қарши мукамал бошқарув тизимини йўлга қўйишга хизмат қиладиган халқаро стандартдир.

19. Манфаатлар тўқнашувлари турлари:

Эҳтимолий (потенциал) манфаатлар тўқнашуви – ходимнинг, унинг яқин қариндошларининг ва (ёки) Ташкилот билан боғлиқ бўлган шахснинг шахсий манфаатлари (шу жумладан шахсий, ижтимоий, мулкый, молиявий ва бошқа манфаатлари) муайян вазиятлар юзага келганда, улар Ташкилотнинг манфаатларига қарама-қарши бўлиши ва Ташкилот ходимлари томонидан хизмат мажбуриятларини бажаришига таъсир қилиши мумкин бўлган вазият;

Ҳақиқий (реал) манфаатлар тўқнашуви – ходимнинг, унинг яқин қариндошларининг ва (ёки) Ташкилот билан боғлиқ бўлган шахснинг шахсий манфаатлари (шу жумладан,

шахсий, ижтимоий, мулкӣй, молиявий, сиёсий ва бошқа манфаатлари) Ташкилот манфаатларига бевосита ёки билвосита қарама-қарши бўлган вазият.

20. Акциядорлик жамияти ходимлари меҳнат фаолияти давомида эгаллаб турган лавозимидан қатъий назар қуйидаги қоидаларга амал қилиши лозим:

- давлат хизматининг обрўсига путур етказиши мумкин бўлган хатти- ҳаракатлардан тийилиш, ахлоқ нормаларига доимий риоя қилиш;

- лавозим мажбуриятларини зарур даражадаги касбий салоҳият ва виждонан бажариши, ўз малакасини мунтазам ошириб бориш;

- ҳамкасблар билан ўзаро самарали билим алмашиш ҳамда иш юзасидан юқори даражада мулоқот олиб бориши, мураккаб вазифаларни бажаришда ҳамкасбларига кўмаклашиш;

- лавозим Ўйриқномаларида, Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги ва Акциядорлик жамиятининг ички меъёрий ҳужжатларида белгиланган ваколати доирасида ҳаракат қилиш;

- хушмуомалалик, эътиборлилик ва хушёрлик билан фуқароларда давлатга нисбатан ишонч ва ҳурмат ҳиссини уйғотиш;

- масъулият, касбига садоқат ва ҳалолликни кундалик шиорга айлантириш;

- юқори турувчи органлар ва мансабдор шахсларнинг ваколатлари доирасида қабул қилинган (берилган) қарорлар (топшириқлар)ини ўз муддатида ҳамда сифатли бажариш;

- меъёрий-ҳуқуқий ва ички меъёрий ҳужжатлар билан ўрнатилган чеклов ҳамда тақиқларга, жумладан, коррупцион ҳаракатларга чек қўйиш;

- умумий ахлоқ қоидалари ҳамда ахлоқ кодексига ишдан ташқари вақтда ҳам амал қилиш;

- фуқароларнинг ижтимоий келиб чиқиши, иқтисодий аҳволи ва бошқа омиллардан қатъий назар, улар билан бир хил, самимий, одоб доирасида муносабатда бўлиш;

- жамиятда ахлоқнинг умумэтироф этилган қоидаларига амал қилиш.

21. Акциядорлик жамиятида кийиниш тартиби қуйидагиларни ифодалайди:

- кийимларнинг ўта тор ёки ўта кенг бичимда, ранг-баранг ва гулли бўлмаслиги;

- ходимлар иш жараёнида классик ёки махсус кийимда бўлиши;

- аёллар кийимининг узунлиги тиззадан 5-15 см пастда бўлиши, кўйлакнинг енг қисми 10 см кам бўлмаслиги;

- эркаклар учун шимнинг узунлиги оёқ тўпиғидан пастда бўлиши;

- кийимларнинг тоза ва дазмолланган бўлиши.

22. Акциядорлик жамиятида Коррупцияга қарши курашишдаги асосий вазифалар қуйидагилар ҳисобланади:

- АЖда коррупцияни тубдан йўқ қилишга эришиш;

- Ходимлар ҳуқуқий онги ва маданиятини ошириш, коррупцияга нисбатан тоқатсиз муносабатни шакллантириш;

- АЖ фаолиятининг барча соҳаларида коррупциянинг олдини олиш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш;

- Коррупцион ҳуқуқбузарликларни ўз вақтида аниқлаш, уларга барҳам бериш, оқибатлари, коррупциявий ҳуқуқбузарликларга олиб келувчи сабаблар ва шарт-шароитларни бартараф этиш, коррупциявий ҳуқуқбузарликларни содир этганлик учун жавобгарлик муқаррарлиги тамойилини таъминлаш.

23. Ташкилотларда ходимлар “Коррупцияга қарши сиёсати”, “Одоб-ахлоқ кодекси”, “Манфаатлар тўқнашувини бошқариш тўғрисидаги Низом”ларини ва уларнинг мазмун-моҳиятини билишлари ва уларга риоя қилишлари лозим.

24. Коррупция ҳолатлари учун Маъмурий жавобгарлик, Жиноий жавобгарлик ва Интизомий жавобгарлик жавобгарликлар назарда тутилган

25. ISO 37001:2016 халқаро стандартни татбиқ этадиган ташкилотлар учун қуйидаги афзалликлар мавжуд:

- ушбу стандарт бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш;
- коррупциявий хавф-хатарлар хавфини камайтиради;
- ошкораликни қўллаб-қувватлаш ва манфаатдор томонларнинг коррупцияга нисбатан позицияси тўғрисида хабардор бўлиш учун восита бўлиб хизмат қилади;
- манфаатдор томонларни ташкилотда коррупциянинг олдини олиш учун тегишли чораларни кўрилаётганига ишонтиради;
- ташкилотни, унинг активларини, акциядорлари ва директорларини коррупция ва коррупциянинг салбий таъсиридан ҳимоя қилади;
- Стандарт ташкилотларга қонунчилик талабларига мувофиқ фаолият юритаётганлигини билдиради.

26. Пора олиш - ЖКнинг 210-моддаси. Пора олиш, яъни давлат органи, давлат иштирокидаги ташкилот ёки фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи мансабдор шахсининг ўз хизмат мавқеидан фойдаланган ҳолда содир этиши лозим ёки мумкин бўлган муайян ҳаракатни пора бераётган шахснинг манфаатларини кўзлаб бажариши ёки бажармаслиги эвазига шахсан ўзи ёки воситачи орқали қонунга ҳилоф эканлигини била туриб, моддий қимматликлар олиши ёхуд мулкӣ манфаатдор бўлиши.

27. Пора бериш - ЖКнинг 211-моддаси. Пора бериш, яъни давлат органи, давлат иштирокидаги ташкилот ёки фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи мансабдор шахсига мазкур мансабдор шахснинг ўз хизмат мавқеидан фойдаланган ҳолда содир этиши лозим ёки мумкин бўлган муайян ҳаракатни пора берган шахснинг манфаатларини кўзлаб бажариши ёки бажармаслиги эвазига қонунга ҳилоф эканлигини била туриб бевосита ёки воситачи орқали моддий қимматликлар бериш ёки уни мулкӣ манфаатдор этиш.

28. “Ўзбек геология қидирув” акциядорлик жамиятида коррупцияга оид маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳақида берилган хабар учун энг кам рағбатлантириш миқдори базавий ҳисоблаш миқдорининг уч барабари этиб белгиланган.

29. Қуйидаги шахслар “Ўзбек геология қидирув” акциядорлик жамияти ходимиға алоқадор шахслар деб эътироф этилади:

- ходимнинг яқин қариндошлари;
- ходим ва унинг яқин қариндошлари қайси юридик шахснинг устав фонди (устав капитали) акцияларига ёки улушларига эгалик қилса, ўша юридик шахс;
- ходим ёхуд унинг яқин қариндошлари қайси юридик шахсда бошқарув органининг раҳбари ёки аъзоси бўлса, ўша юридик шахс.

30. Коррупцияға қарши курашишда фаол иштирок этиш - тайёргарлик кўрилаётган, содир этилаётган ёки содир этилган коррупцияға оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар бериш ёхуд коррупцияға оид жиноятларни содир этганлиги учун қонун ҳужжатларига мувофиқ қидирув эълон қилинган шахсларни топишда ёрдам кўрсатиш.